

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pavli Laymann è Societate I: Theologiae Moralis
Compendiv[m] absolutissimum et in quinq[ue] libros
partitum**

Laymann, Paul

Moguntiae

Tractatvs X. De vitijs oppositis virtuti religionis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40716

gem abrogare, sed consuetudo aduersus Ecclesiasticam libertatem, anquam irrationabilis passim damnatur in iure. Deinde incapax possidendo est etiam incapax præscribendi, sed laici sunt incapaces iurisdictionis super Ecclesiasticas personas.

Per Priuilegium seu concessionem Papæ laici capaces sunt alicuius potestatis in Ecclesiasticas personas,

Exemptionem Clericorum confirmare eamque lesam redintegrare ad clauem supremæ Ecclesiasticæ iurisdictionis pertinet, etiam reuocatio concessionis, potestatis super Clericos, etiam consuetudinis & præscriptionis quippe fundatæ in gratia & priuilegio Apostolico. Ideo sicut priuilegium à Papa reuocari potest, ita etiam præscriptio ex præsumptione & præscriptione priuilegii vim accipiens, idque ex plenitudine potestatis, maximè si cedere videatur in contemptum status Ecclesiastici.

TRACTATVS X.

De vitiis oppositis virtuti Religionis.

NB. Vitia Religionis virtuti opposita alia sunt secundum excessum, alia secundum defectum: Illa superstitionis. Dicitur autem superstitio, quasi supra conuenientem Dei cultum aliquid statutum, quia tamen excessus non est secundum quantitatem cultus absolute, quia quantumuis homo Deum colat, minus est, quam ei debetur, sed est excessus secundum obiectum, vt si alius Deus colatur,

Kkk 5 colatur,

colatur, qui non est; vel secundum circumstantias, si verus Deus colatur modo indebito. Peccata secundum defectum duplicis generis sunt. Nam sicut virtus Religionis duplices habet effectus, quosdam primarios, quibus Deus secundum se ac directe colitur, ut adoratio, sacrificium, votum, iuramentum, quosdam verò secundarios, quibus res aliæ sacræ, siue Deo dicatæ ob eiusdem honorem coluntur. V. C. sacerdotes sanctorum Reliquiæ, sacra vasa, scriptura, sic alia peccata contra Religionem sunt, quibus Deo secundum se irreuerentia irrogatur. tentatio Dei, iuramentum periurium, blasphemia. Alia peccata sunt, quæ communi nomine sacrilegii comprehendi solent, quibus res aliæ sacræ Deo dicatæ indigne & cum irreuerentia in Deum ipsum redundante, tractari solent.

C A P. I.

De superstitione eiusque speciebus.

- 1 Superstitio est cultus falsi, sicut Religio veri. Secundum defectum ex parte obiecti tres sunt species, Idololatria (falso Deo, diabolo ipsi propria, utpote honorem Deo debitum affectandi ob inuidiam) Diuinitio (quia petitur à diabolo rerum occultarum cognitio,) Vana obseruantia (qua Magi à diabo actionum suarum directionem petunt, ad eum modum à diabolo instructi) quia nos colimus Deum, tum ex reuerentiâ, & debitum honorem debitum deferendo, tum obseruando, partim ea, quæ solus ipse nobis largitur, partim ea, quæ ad actionum nostrarum directionem spectant.
- 2 Superstitionis secundum defectum ex parte cultus duo modi sunt, vel enim est cultus falsus, vel super-

perfluus: Falsus perniciosus cultus est, si quis Deum colere præsumat cæremonia agni paschalis, per quã ex diuina institutione futura Christi passio significatur dum perfecta sit: Huc pertinent falsæ traditiones hæreticorum docentium aliud in sacrificio offerendum quam Christus docuit.

Falsas reliquias proponere, falsa miracula prædicare aut scriptis mandare, ex genere suo est mortale, cum sint falsitates perniciosæ, ob quas minor deinde fides aliis veris miraculis & reliquiis adhibetur.

Si quis Deum colere aggrediatur tanquã Ecclesiæ minister cum commissionem non habeat, grauiter peccat. Sicut enim falsarius ille est, qui nomine aliquo alterius proponit, quæ ipsi commissa non sunt, ita vitium falsitatis incurrit, qui nomine Ecclesiæ cultum Deo exhibet contra formam ab Ecclesia constitutam, vt si aliquis sacrificium offerens cum sacerdos non sit, &c.

Superstitiosi cultus species secundum superfluitatem in eo consistit, quod aliquis Deum colere aggrediatur eo modo, vel cæremonia quæ neque ad ipsius gloriam, neque ad spiritus deuotionem excitandam inseruit. Ratio, quia Cæremonia siue ritus inanis fit. V. C. non nete die Sabbathi in honorem diuæ Virginis; Interim aliis seruilibus operibus insistendo, item orare ante solis ortum, adhibito certo numero, colere cereorum. Audiendi missam à sacerdote qui vocatur Iohannes, ant quia est contra statum Ecclesiæ V. C. in Missa sæpius dicere Alleluia, dicere Gloria, cum intermittendum sit secluso scandalo, venialia sunt peccata. Si tamen cultus non tantum vanus sit, sed etiam turpis V. C. turpia cantando in Ecclesia vel lasciuia in organo notabiliter & ad lasciuiam prouocante, est mortale. CAP.

1 **I**Dolum est simulacrum falsum seu rei non existentis species fictitia, quare differt ab imagine, quæ est vera rei similitudo seu repræsentatio. Per Synecdochem tamen frequenter idolum appellari solet illud esse, quod ut Deus colitur, cū Deus non sit.

2 Idololatria dicitur seruitus, quæ soli Deo debetur alicui creaturæ exhibita.

3 Adoratio & vis latriæ id est voluntariæ exhibitionis signi protestantis supremam Dei excellentiam: videlicet cultus, principaliter est in mente, dicitur interna: secundariò est in actione externa tanquam signo expressiuo internæ submissionis.

Externa signa cultus quædam propriè instituta sunt ad Deum colendum V. C. sacrificium, templum, altare, iuxta S. August. Nulli Martyrum, sed ipsi Deo Martyrum, quamuis in memorias martyrum constituimus altaria. Quædam verò signa indifferentia sunt ad latriam & duliã seu cultum inferiorum creaturæ rationalis V. C. capitis inclinatio, genu flexio, incensum, quæ secundum se indeterminata sunt, determinatur ab intentione mentis, ut si exhibeantur creaturæ cuiusque ad diuinitatis in ipsa residentis contestationem, idololatria committatur; sin verò rationali creaturæ exhibeantur, vel angelo bono in significationem inferioris creaturæ excellentiæ ad duliã spectat.

4 Idololatria alia est perfecta, cum quis diuinum honorem idolo exhibere intendit: alia Imperfecta, cum quis sciens idolo nullam diuinitatem inesse; tamen ex prauo affectu V. C. odio erga verum Deum

Deum vel cupiditate aliquid à diabolo obtinendū
 ipsi dæmoni, vel alteri creaturæ externum cultum,
 tanquam Deo refert, cuiusmodi cultus licet à pro-
 prietate idololatriæ deficiat, tamen non deficit se-
 cundum voluntatem, grauioremque malitiam con-
 tinet cum altera ex ignorantia procedat, Alia ido-
 lolatria est simulata (Committitur ob tyranni me-
 tum) illicita, & scandalosa cum repugnet fidei & sit
 plenissimum mendacium, estque idololatria solum
 materialis, quia deficit formalis affectus submis-
 sionis.

Triplex apud gentiles idololatria: Vna erga ho-
 mines mortuos Iouem, Martem, Mercurium, Apol-
 linem: Vtra hanc appellat Theologiæ genus fabu-
 losum: Altera, Theologia ciuiliſ ergo hominum
 demortuorum, vel bestiarum in simulacra, per quã
 diabolus responsa dabat. Tertia Physica, erga solem
 & lunam, syderaque, quæ animata esse credebant,
 & diuino numine plena à Physicis inuenta.

C A P. III.

De diuinatione.

Diuination (qua diuinitatis æmulatio seu osten-
 ratio) est significatio occultorum exacto ex-
 presso, vel implicito cum dæmone: Nam quicun-
 que nec occultas & quæ hominis naturalem supe-
 rant computationem scire vult, idque non Dei be-
 neficio & reuerentia, necesse est, vt dæmonis ope
 addiscere desideret, ideoque societatem ac pactum
 cum Dæmone hoste Dei expresse vel tacitè ineat
 contra Apost. 2. Corinth. 10. *Nolo; vos fieri facios
 Dæmonorum.* Malitia huius peccati consistit in spe-
 ciali contemptu Dei, & quicquid homo ad dia-
 bolum

- bolum pro instructione cōfugit & Deum relinquit.
- 2 Si quis à Diabolo expressè vel implicite petat cognitionem earum rerum, quas ille naturaliter nosse potest, mortale peccatum ex genere committit v.c. volens scire furti occultam auctoritatem.
 - 3 Qui vanus & supersticiosus signis fidem adhibet, non iuuantur protestatione quod cum Dæmone societatem nullam habebant, cum protestatio facta contrario fit.
 - 4 Diuinatio per pactum cum Dæmone expressum maiorem deformitatem continet, quia peccatum diuinationis participat rationē idololatrię, dum homo diabolum tali honore dignatur, vt ab ipso diuinitatis æmulatore rerum occultarum reuelationem petat. Hic autem inordinatus homo grauior est, si dæmones expressè inuocentur, quam si aliquid fiat, cui dignum sit, vt dæmones se ingerant. Estque signum reprobationis æternæ, si quis expressum pactum cum dæmone ineat, quia sicut ad initium beatitudinis spectat conuersatio cum Deo & Angelis per preces, &c. ita ad initium damnationis conuersatio & societas cum dæmone. &c. Diuinatio cum pacto expressè sæpe adiuncta habet alia grauissima flagitia, puta obiurationē baptismi, Apostasiam à Christo, idololatria erga dæmonem per sacrificiū genuflexionē, nec vnquam à mortali excusat, quia nimis grauem mutationē habet, sed diuinatio per implicitum pactum, interdum excusatur à mortali propter ignorantiam crassam, vel propter substitutionis imperfectionē si non certa est fides, sed solum timor & suspicio concipiatur euentus ita euenturi, sicut prænotio signi vani indicat. Est enim diuinatio per implicitum pactum cum dæmone, cum quia notitia alicuius

alicuius rei ex signo aliquo consequi seridè confidit, quam illud naturaliter nullo modo indicare potest, tunc enim diuinator, talem notitiã ab intelligentiore substantia certè de fiderare cõuincitur idq; non à Deo aut angelis cum talia signa vanitatis à Deo instituta non sint, idè restat vt per eiusmodi signa à dæmone agnitionem acquirere velint.

Vna est diuinatione per astra, quæ astrologia indicia vocatur. Est enim duplex astrologia, vna naturalis & licita atq; humano generi utilis, per quã situs & motus astrorum obseruantur, atque ex iis affectus naturales producuntur, partim necessariò euenturi, vt Eclipsis, partim contingenter vt pluuia siccitas, &c.

NB. incerta est cõsecratio temperamēti ac propensionis naturalis, habita ex aspectu astrorū, & obseruato puncto natiuitatis cuiusq; hominis: Ratio, quia temperamentum prolis non tantum ex influxu cæli, sed multo magis ex materia cõceptionis & nutritionis dependet. Itè licet astrologi naturales astrorum euentus, puta anni sterilitatē, nati pueri temperamentum, & naturæ propensionē maiori certitudine asseuerent, tamen non peccant contra virtutē religionis, sed temeritatis, & mendaciū. Altera astrologia est diuinatoria, per quam ex astrorum aspectu euentus à libero arbitrio pendentes prædicantur, vel præteriti, vel præsentis occulti effectus denunciuntur. V. C. Titium esse authorem furti; Caium tale matrimonium contracturum, aut Episcopum futurum gladio, igne, &c. periturum, quia astra non sunt causa talium effectuum liberè contingentium nec signa ex alicuius institutione significantia non Dei nec Angeli quippe prohibita, Esaiæ 47. Restat

Restat ergo ut sint Diaboli signa expressè vel tacitè, cum hominibus pacto simpliciter. Altera species diuinationis est Physiognomica, cuius partes sunt metoposcopia & chiromantia secundum quas ex vultus & manuum lineamentis liberè contingentes euentus, prospera vel aduersa fortuna prædicitur. Philosophica & naturalis physiognomia licita est coniectura de corporis valetudine ex vultus & manuum lineamentis.

- 6 Tertia diuinationis est per somnia, quorum triplex est genus. Primum, naturale, quod ex præcedente cogitatione & animi affectione prouenit. Talia somnia licitum est obseruare eo fine ne præsens corporis valetudo intelligatur. Secundum, Somnia à Deo incussa iuxta exemplum Iudic. 7. Daniel. 1. Matth. 1. & 2. Cuiusmodi somniis fides adhibenda, si sufficientia indicia adsint, ea à Deo esse. Tertium, Somnium, quod à diabolo immittitur hominis phantasiam commouente, eiusmodi somniis fidem habere ad superstitionem pertinet, prohibita Leuit. 19. Ex genere mortali minuitur tamen propter ignorantiam vel simplicitatem.
- 7 Somnium diuinum à diabolico discernunt viri sancti, non tantum ex obiecto & fine eius, sed etiam ex interna somniantis & è somno excitati affectione qualis est illustratio & consolatio animi; insolita promptitudo ad Dei obsequium dæmoniaca autem somnia ad malum inclinant, & perturbant.

NB. Duplex somnium, vnum propriè dictum in quo vsus rationis liber & impeditus non est. Quia intellectus in hac vita dependet à sensibilibus phantasmatis; Hæc autem in somno eleuatione vaporum perturbantur, ideoque intellectus dormientis

mentis nullum perfectum iudicium de rebus formare potest. Aliud est somnium improprie dictum, ac potius ecstasis raptus; cum intellectus dormientis eleuatur ad perfecte intelligendum & iudicandum de reuelatione sine dependentia à phantasmate qui modus eleuationis à Diabolo fieri non potest, sed à solo Deo.

Tertia species diuinationis est per sortes, quorum triplex genus. Primum diuisorium & consultorium ac diuinatorium. Sortes diuisorie per se male non sunt, sed sæpe vtilis, siue ad honestum ludum, siue ad hæreditatis diuisionem, aut litis compositionem, vtraque parte ius æquale habente consentiente. Aut tempore pestis vter sacerdotum ad loca infecta ire debeat; Aut si plures mortem meriti, idque moris in militia, etiam in periculo naufragii, nisi aliqui nauigantium in mare præsiliant; Neque id est se ipsum occidere, sed nauis subsidium mortis euadendæ deserere, sicut si quis tabulam, qua ex naufragio emergere posset, derelinquat, vt digniori obueniat. Nolendi consentire possunt supplere nauarchi & alii loco abuentis sortiri, & sortis euentum exequi. Quod si quis impedire conatur sortitionem in mare eici potest iuxta Maiorem. Sortes consultatorie in quibus occultæ veritatis manifestatio aut cõsili alicuius directio à Deo impetratur. Licite si Dei instinctu fiant, vt Iosue 17. in electione Saulis Reg. 10. & elect. S. Matthie.

Electioes Ecclesiasticæ sortibus fieri prohibentur, & irritæ, ipso iure, si tamen dubitatur, vter duorum ad Pontificatum electus sit, sorte hæc discordia componi potest cum consensu Cardinalium, quia hi Pontifices non obligantur isto Canone.

Diuinatoria sortis sunt quibus latentis veritatis manifestatio, non à Deo, sed à dæmone expresse vel tacite imploratur idq; supersticiosa & illicita.

- 10 Observaciones vanæ ex avium piscium exterminatione, aurium tinnitu, vulturis occurſu, & millia huiusmodi venialia sunt, quia non fides, sed vanarum tantum formido eis tribuitur.

C A P. I, V.

De Magia.

1 **M**agia vna est naturalis (quæ est ratio intra operis efficiendi per applicationem naturalium agentium sine ministerio dæmonis. Altera est supersticiosa (quæ est ratio efficiendi mira opera dæmonis ministerio per signa ab ipso instituta ad imitationem signorum sacramentalium Christi Domini. Et quæ de diuinatione dicta huc referuntur. Nam per diuinationem desideratur à Dæmone rei occultæ cognitio; per magiam effectio alicuius operis.

- 2 Duplex Magia: Vna per pactum seu societatem explicitam cum dæmone cui iuncta apostasia à Christo & adoratio diaboli: credunt enim magi, diabolum non esse miserum, sed felicem, qui & ipsos felices reddere possit. Accedunt blasphemie in Christum & Spiritum sanctum, sacrilega tractatio S. Eucharistiæ, non raro etiam scdissima peccata per carnis cum diabolo in phantastico corpore commixtionem. Altera magia est per peccatum cum diabolo implicitum, si præter Ecclesiæ consuetudinem adhibeatur aliquid certo efficiendum cuius vim naturalem cum habere non possit, ut pote nec à Christo, neque ab Ecclesia institutum. Nec

refer.

refert Christi sacra verba adhibere, si alia vana v. c. nomina, characteres adhibeantur, superstitiosum est, v. c. S. Iohannis Euangelium scriptum esse debere à virgine oriente sole in membrana virginea. Imò tamen si nihil adhibeatur, nisi quod secundum se ipsum v. c. solus versiculus ex Psalmo, sola ova paschalia, soli flores ex altari, si tamen in his certa fiducia conferendæ sanctitatis, aut temporalis commodi constituatur, superstitiosa sunt.

Gratia sanctorum plerumque tantum hominibus 4
conferitur, ita ut sit personalis, & non affixa certæ rei vel actioni à quacunque persona usurpetur. Licet vero interdum Deus homini peccatori gratiam gratis datam conferat, non tamen permanenter hæc habitualiter.

Quod si res aliqua aut ceremonia pietatis speciem gerens adhibeatur, non quasi certus & infallibilis effectus ex eo consequi debeat, sed quia inferuiat ad melius precandum, & efficacius à Deo aliquod temporale impetrandum, non est magicum quid, sed actus inanis superfluus contra Ecclesiæ consuetudinem.

Cultus superflui qui præter Ecclesiæ consuetudinem usurpantur, si non penitus tolli, quantum fieri potest, emendari debent, v. c. si homines etiam possint abduci, ne in die S. Stephani equis venam mittant, quod superstitiosum: in festo S. Iohannis flores decerpant, flores in igne S. Iohannis immittant: si abduci non possint, saltem edoceri debent, ut in his certam spem non collocent, sed saltem adhibeant ad se ipsos magis excitandos, ut à tali sancto, vel potius à Deo per Christum & sancti huius intercessionem petant rerum suarum
LII 2 confer-

conseruationem, & augmentum, si ad animarum suarum salutem expediens fuerit. Idem statuendum de certo numero Candelarum aut precum, ut id faciant in honorem alicuius mysterii, sed non ea persuasione, quasi deprecatio aut oblatio Deo grata futura non sit, si alius numerus adhibeatur.

6 Magiae superstitiosae tres sunt species: Primò, ars notoria, per quam certis verbis & signis adhibitis variæ sententiæ absque labore acquiruntur V.C. Ab Anabaptistis. Secundò, Ars sanatiua corporum per benedictiones, ligamina, scripturam, quæ naturalem vim medendi non habent. Tertio, Ars maleficiorum id est nocumenta iumentis, segetibus à Magis illata, ad restitutionem propter iniuriam obligantia. Vnde Magorum bona confiscantur, & ex his filii illata damna resarcire tenentur, iuxta l. non possunt ff. de iure filii: *Quia id bonum cuiusque intelligitur esse, quod ari alieno superest.*

7 Si certum est, rem quæ adhibetur ad morbum V.C. curandum secundum se inutilem esse, non iuuat præstatio, qua aliquis excludere velit pactum diaboli.

8 Magus si operam secundum artem suam præstitit, ac mercedem accepit, eam restituere non tenetur ad modum medici, licet effectus non sequatur modo diligentiam adhibuerit.

9 A Mago peti potest, ut signa magica quibus morbum intulit, destruat, seu dissoluat, non utendo nouo signo magico, licet quis suspicetur, magum tunc usurum signis: Quod si certò sciat, magum ut signo magico, peccat mortaliter, ipsum accedens, quia nunquam licitum est ab aliquo petere, seu aliquem inducere ad id agendum, quod sine peccato fieri

fieri non potest. Adhibere autem signum magicum, & pactum cum dæmone, intrinsecè & per se malum est. Quod si quis dubiter, vtrum licito an illicito modo solui possit, peccat, & abstinere debet in petitione; Ratio, quia in dubio facti cum agitur de periculo peccandi, Deum inhonorandi, tutior pars amplectenda est.

C A P. V.

De tentatione Dei.

Tentatio alia est seductionis ad peccatum, quæ¹ nullo modo in Deum cadit, iuxta Iacob. cap. 1. *Ipsenim neminem tentat*: Altera est probationis siue experimenti, quomodo in sacra scriptura Deus dicitur tentasse Iobum, Tobiam.

Peccatum tentationis Dei duplex est. Vnum² propriè dictum, quod ex infidelitate oritur, seu dubitatione de aliqua Dei attributo V. C. Præsentia, omnipotentia. Quo sensu legitimus de Israelitis Exod. 17. *Tentauerunt Dominum, dicentes: Est ne Dominus in nobis, an non?* Est intrinsecè mala, grauissimum peccatum. Alterum est peccatum tentationis minus propriè dictum, quod non ex dubitatione, sed præsumptione & nimia confidentia oritur, cum quis sine necessitate petit à Deo, vel voluntatis suæ, vel alterius rei miraculosam declarationem. In necessitate ad aliorum salutem, si non superant alia media veritatis cognoscendæ, licet à Deo humiliter signum petere: Ita excusatur seruus Abrahæ Gen. 24. petens signum à Domino per modum orationis: Ionathæ, 1. Reg. 14. Apostoli, Actor. 4. Nunc tamen si quis pro conuersione hæreticorum signum à Deo peteret, tentaret, cum non desint

ipsis alia argumenta & notæ veritatis agnoscenda, quorum primum est perpetua Ecclesiæ traditio, & testimonium. Item coram gentilibus, si eorum conuersio probabiliter non speraretur. In speciali tamen apparitione & reuelatione sine iudicis sufficientibus humiliter signum à Deo peti potest, iuxta exemplum B. Virginis Lucæ primo, Quomodo fiet illud.

- 3 Quidam etiam patres Veteris Testamenti absque peccato signum petierunt diuinæ apparitionis aut præcepti: Gedeon Iudic. c. 6. propter populum.
- 4 Tentatio Dei alia est cum expressa petitione extraordinarii signi, aut auxilii siue extraordinariis mediis necessitatis causa v. c. si quis super carbonibus ardētibz incedat ad ostendendū innocentiam, quo spectant purgationes per ferrum candens aquam frigidam purgatio adulteræ In veteri Testamento pertinebant ad ceremoniales leges.
- 5 Iudex grauitèr peccat, si contra suspectas personas prohibitis purgationibus vtatur, v. c. per aquā frigidam, candens ferrum aut sanguinem ex oculis hominis cadauere in hominis præsentia fluentem. Ratio, quia iudex in processu contra Reos probationibus & iudiciis vti debet, quæ humano ac naturali modo deprehendi possunt, quales non sunt affectus illi, quorum origo superstitiosa, vel saltem nobis ignotum est.
- 6 Per orationem sine debita animi dispositione à Deo impetrare aliquid velle, censeatur esse veluti quedam tentatio Dei, v. c. si quis temerè se martyrio offerat in morbo periculoso medicinam respuat, si quis non paratus ad prædicandum accedat.

Peccatum tentationis, Religionis virtuti oppositum

nam & ex genere suo est mortale, propterea quod ad irreligiositatem pertinet, ex defectu fidei, aut nimio excessu spei irreuerentiam Deo irrogare petendo ab eo sine causa irrationabili extraordinarium ac miraculosum effectum. Veniale potest fieri ex lenitate materiae, ut si in morbo periculoso respuas medicinas, temerè confidens à Deo sanitatem te consecuturum, non tamen expressè petita curatio-
ne miraculosa.

C A P. VI.

De Blasphemia.

Blasphemia est maledictio seu contumelia in Deum formaliter ac directè opponitur laudi Dei, quæ sicut simplex interna & externa ira & blasphemia.

Blasphemia sicut & hæresis in intellectu consistit exterioribus autem verbis aliisque signis manifestatur.

In ebrietate homo propriè non blasphematur, cum mente, & intellectu captus sit, quippe malitia blasphemiam in intellectu substantialiter consistente, ideoque esse non potest actuale peccatum blasphemia, hæresis, &c. nisi concurrente intellectu, qui actu, aut virtute aduertat ad verba, quæ ore pronunciat. Et blasphemia est species contumeliam, ad contumeliam autem requiritur scientia & dolus. Unde contumeliam homini intulisse censendus non est, qui verba contumeliosa in ebrietate protulit, nisi ea ipsa intentione se inebriarit, ut conuitia in Deum vel hominem effutire possit.

Idem sentendum de verbis blasphemis ex prava consuetudine ante rationis aduersione prolatis.

non esse propriè peccatum blasphemiae. Nihilominus grauem irreuerentiam, & irreligiositatem continent materialem, ideoque pœna digna, non quod in se formaliter peccata sint, sed quia prauis affectibus peccatorum; puta voluntariæ consuetudinis vel ebrietatis, quam homo etiam idcirco deuitare debebat, quia perspexit esse causam, & quasi semen consequentium blasphemiae verborum, quæ proinde ipsi indirectè, siue in causa voluntaria censentur.

4 Peccatum blasphemiae diuersum est à peccato infidelitatis (quia infidelitas est erroneus consensus contra fidem: Blasphemia autem est mala verba dicere contra Deum ad quod minime requiritur assensus, sicut quis furem appellare potest, cum tamen non sciat, furem non esse; tamen licet hæc ita, blasphemiae peccatum frequenter ex infidelitate originem trahit, sicut alia, quæ contra Deum committuntur V. C. desperatio, odium Dei, &c.

5 Peccatum tentationis Dei interdum blasphemiae rationem habet, præsertim quæ ex infidelitate, dubitatione de diuina potentia oritur, etiam significatio odii Dei in damnatis V. C. est maledictio Dei.

6 Blasphemia alia est cum directa intentione inhonorandi Deum reperitur in infidelibus, fidelibus desperatis, damnatis: Alia cum indirecta ac virtuali, cum quis scienter ac seriò loquitur verba, quæ vel ex propria significatione, vel ex modo proferendi diuini honoris, diminutionem continet. Est etiam blasphemia sed prior grauior.

7 Blasphemia item alia est simplex, quæ falsitatem non continet, quia non enunciatiuè sed optatiuè concipitur V. C. Vtinam non sit Deus, vel quia id, quod verum est, de Deo enunciatur, sed per modum

dum despectionis aduersus Deum: tales sunt blasphemiaz per Christum, per sacramenta. Alia est blasphemia hæreticalis, quæ falsitatem continet, dum aliquid tribuitur Deo, quod ipsi non conuenit V. C. iniustum esse, vel negatur de eo, quod ipsi conuenit, V. C. non curare res nostras, & hæc blasphemie profertur etiam à Christianis malis, à damnatis, qui illas falsas esse non ignorant, ac proinde uiaiores taliter blasphemantes suspecti fiunt de hæresi.

Qui in ira contra hominem sacra uerba falsitatem continentia irreligiose profert, proprie non blasphemat v. c. per corpus, per chrisma, per sacramenta, &c. Si affectus indignationis non tendat contra Deum, sed contra hominem, iumentum, est peccatum ueniale sacrilegii & præceptum prohibitum: *Non usurpabis nomen Dei tui frustra*, fit mortale, ob scandalum vel periculum formaliter blasphemandi. Quod si belli Dux confitens Confessario, dicat se alio modo utiliter coercere non posse, quam iurando per sacramentum, non semper mortalis damnari potest.

Blasphemia fit interdum cum iuramento peruerso, puta si quis per idolum iuret; Item si quis profert iuramentum extortum cum despectu Dei, v. c. non uiuat Deus, nisi hoc meum sit. Vel per modum spernentis, per caput Dei, per capillos Dei.

Blasphemia etiam est in sanctos. quæ tales sunt, in Deum redundat: ut si contumelia afficiantur, cum habitudo aufertur: Est eiusdem rationis cum blasphemia in Deum, quia eandem rationem malitiae continet. Quod si non sancti non ut beati sunt, sed ut quidam homines in terris fuerunt, contumelia afficiantur, ut si quis dicat se S. Crispino & Chris-

piniano fuisse sutorē: Non erit blasphemia, cum nō
in Deum retundet, sed contra obseruantia siue cul-
rum dulia, quod si ex ioco dicātur talia sunt venalia.

Creaturis irrationalibus pluribus modis male-
1 1 dici potest. Primò, quatenus creaturæ Dei sunt,
qua ratione ad blasphemiam pertinēt. Deinde qua-
tenus ad dominium hominis & vsum pertinent,
qualis duplex est: Vna imperii efficacis, quomodo
Deus Genes 3. maledixit terræ: Altera inefficax, per
modum simplicis optationis, quomodo homines
maledicere solent possessionibus eorum, quos odio
persequuntur: Nam talis maledictio ab odio impe-
ratur. Tertio, per exaggerationem & significandam
animi iniustitiam. Sic David maledixit montibus
Gelboe, Iob diei, in qua natus. Quarto, quatenus
creaturæ irrationales absolute spectantur, sic illis
maledicere, est actus otiosus.

NB. Confessarius est, inquirere quomodo quibus
verbis maledixerit quia differunt blasphemiae in
quantitate & grauitate iniuriæ contra Deum sicuti
non satis est, si quis confiteatur se furatum esse, sed
debet addere quantitatem furti.

Confessarius etiam inquirere debet, vtrum blas-
1 2 phemia probata sit cum formali & directa intencio-
ne in honorandi Deum, Ratio, quia hæc circum-
stantia intrinsecè aggrauat & auget inhonoratio-
nem Dei, in quo essentialis malitia blasphemiae con-
sistit. Quod si confidens, se tantum ex ira sine inten-
tione Deum inhonorandi blasphemasse dicatur,
tunc confessarius debet attendere ad verba quibus
homo vsus fuerit, si enim secundum se diuini hono-
ris diminutionem nullam exprimunt, non est cen-
senda blasphemia, nec mortale, si autem verba
rem

alia, aut tali modo prolata sint, vt contumeliam Dei aut sacramentorum significant videntur: gang donner / das dich Gotts Ehrysam schende. censeri debent blasphemiae, dummodo homo attenderit ad vilipensionem Dei, aut rei sacrae quae talibus verbis exprimitur. Saep̄ autem homines eiusmodi verbis blasphemica proferunt inaduentēter ac materialiter tantū non attēdentes quid significant, tūm verò excusantur à grauitate peccati propter imperfectiōnem cognitionis ac voluntatis modo interim conentur peruersam istam consuetudinem deponere.

C A P. VII.

De Sacrilegio.

Sacrilegiū dicitur rei sacrae violatio, rei Deo dicatae, cum enim efficiatur peculiaris possessio Dei, quid in cultū diuinū deputatur, debetur ei reuerentia, quae in Deū redundat, adeoq; etiā irreuerentia seu indigna tractatio rerū sacrarū ad iniuriā Dei spectat. Sacrilegus dicitur quasi sacrū legens siue compilans.

Sacrilegii tres species sunt, I. Contra personā. II. Contra loca sacra. III. Contra alias res sacras, seu cultui diuino dicatas publica conseruatione & ritu non quolibet priuato proposito.

Sacrilegium cōtra personas sacras quatuor modis committitur, I. Inferendo manus violentas in clericū vel religiosum aduersus priuilegiū si quis 17. q. 4. quod ex motiua virtutis religionis Ecclesiasticis & Deo dicatis personis concessa est. II. personas Ecclesiasticas subiiciendo fori secularis iudicio aduersus priuilegium exemptionis earum. III. Tributū ab ipsis exigendo aduersus Ecclesiasticam immunitatem siue exemptionem à talibus oneribus. IV. Luxuriose violando corpus personae Deo Sa-

ciatæ per votum continentiae perpetuae, etiam de propria persona sacra, violando se ipsum.

4 Si Clericus in sacris vel religiosus fornicetur multiplex peccatum committit, violationis voti & sacrilegii, quæ circumstantia in confessione explicanda. Violatio verò voti castitatis priuati, si violans non publico iure cultui diuino sit dicatus est solum late sacrilegium.

5 Locus sacer censetur qui publica Ecclesiastica auctoritate deputatus est ad sacra officia, licet non consecratus sit, quare talis locus immunitate & priuilegijs Ecclesiasticis gaudet, non verò priuata oratoria, etiamsi Episcopus licentiam dederit celebrandi in illis.

6 Non omnis locus sacer aut pius Ecclesia dici potest, quamuis Ecclesiarum priuilegia ferme alia ad loca sacra videlicet monasteria, & Xenodochia, quæ publica auctoritate instituta sunt, extendi solent; Alioquin Xenodochia sine Episcopi auctoritate ædificata non censentur religiosa.

NB. Ecclesia consecrata ad publica diuina officia, & vsum sacramentorum appellatur Ecclesia, cui annumerantur Monasteria & Xenodochia & alia pia loca secundum extensionem priuilegiorum. Nota: Clericus interdictus celebrans in Ecclesia publica auctoritate ad cultum diuinum deputata, licet nec dum consecrata sit, irregularis, quia sacris est quod sit Episcopi auctoritate fundata.

7 Oratorium, quod publicum in eminenti loco campanam habet, censetur esse publicum, vt Ecclesiastica immunitate gaudeat. Nam in priuatis oratorijs, non nisi priuata campana haberi potest ad conuocandos incolas domus.

Sacri-

Sacrilegium aduersus locum sacrum accidit primo, violando sacri loci immunitatem, secundo polluendo Ecclesiam vel Cæmeterium, Tertio, exercendo actionem profanam, quæ reuerentiæ sacri loci repugnat (cuiusmodi sunt iudicii secularis exercitiam (non Ecclesiastici) item negotiationes, conuiuia.

In voluntariæ iurisdictionis actus cuiusmodi sunt dispensationes, pupillorû provisiones, item Doctoratus collatio in Ecclesiis fieri non prohibetur. Non item Parlamenta secularium quæ me è politica sunt. Quoad mercaturam patet ex exemplo Christi Mat. 21. Est mortale propter grauem irreuerentiam; Si tamen solum tractatus emptionis instituat in Ecclesia merce non præsentem; Est veniale. Item si propter pecuniam in recessu, veniale vel nullum: In Cæmeteriis tamen candela & alia vendi possunt ad deuotionem populi pertinentia.

Comædiæ & Tragediæ quæ ad pietatem mouent in Ecclesia institui possunt. Profana colloquia prohibita inter diuina officia. Alioquin tamen in templo honestum colloquium instituire nullam irreuerentiam continet.

Agapes (publica conuiuia Christianorum, ex quibus etiam pauperes pascabantur) olim in Ecclesiis institui solitæ, postea propter abusum sublata fuerunt. Veniale est in templo fabulari, comedere.

Indigna tractatio S. Eucharistiæ, utpote primum locum inter res sacras obtinens omnia sacrilegia prauitate superat, directe tendens contra personam Christi in S. Eucharistia contentam.

Sacrilegium committitur, indigne rerum sacrarum

rum

rum tractatione, vasorum sacrorum, altarium, ædificiorum sacrarum, crucis & imaginum Christi habentium, secundum locum post sacramentum Eucharistiæ. Exstimantur enim vt instrumenta cultus diuini: Hæc reuocantur S. Chryfina & Ioleum benedictum, item sacra nomina Christi & sanctorum, S. Euangelium, & tota scriptura. In tertio gradu ponuntur ea, quæ pertinent ad ornatum altarium, & ministrorum, cerei, aqua benedicta: Referuntur enim hæc omnia peculiari ratione ad Deum. Vnde indigna tractatio eorum, vt grauius sacrilegium, quo maior irreuerentia, v. c. indigna communio, peruersio S. scripturæ, vsus sacrorum vasorum, ad profana.

- 14 Multa sacrilegia committi possunt circa res sacras non decenter tractandas, seruandas, negligens custodia S. Eucharistiæ, & si sacrum Baptisma à sordibus non custodiatur, sacrae pellæ purificatoris non reficiantur.

NB. In honoratio per intentionem virtualiter ob leuitatem materiæ fit venialis. NB. Sacrilegium est etiam peccatum omissionis, v. c. si non munda conseruantur vasa sacra, &c.

- 15 Qui legata pia vel alia Ecclesiastica iurant bona peruertunt sacrilegium committunt, Ratio: quia bona ista ex prima sui institutione atque offerentium voluntate eam conditionem habent, vt quia ad Dei & Christi honorem oblata ac destinata sunt, non in alium nisi pium vsum conuertantur: olim ratio est postquam bona Ecclesiæ pauperum vel ministrorum Ecclesiæ per legitimam dispensationem propria facta sunt.

- 16 Furtum sacrilegum committitur vel auferendo

tem sacram de loco sacro, vel non sacrum de sacro,
vel sacrum de non sacro.

Qui Calicem sacrum è loco non sacro surripit, 17
proprie sacrilegium committit, quicquid iuristæ di-
cant, quia eorum non est definire, quid nam sacri-
legi crimen sit, sed canonum. Res non sacras au-
ferre ex loco sacro est sacrilegium, quia aliquo mo-
do pertinent ad Ecclesiam in cuius fidem & immu-
nitatem susceptæ sunt.

Qui crumenam alicui in Ecclesia abscondit, est 18
sacrilagus, licet in externo foro non ita punia-
tur, nam ad reuerentiam Ecclesiarum rationabili-
ter pertinent, ut res omnes in iis positæ à furtis & ra-
pinis liberæ sint. Quare violatur immunitas Eccle-
siæ per ablationem talium.

Qui furtum sacrilegum cum violenta effractione 19
committit, excommunicationem ipso iure incurrit,
adeo ut post denunciationem papæ ad sacram se-
dem Apostolicam pro absolutionis benefici-
o mittendus sit, nisi in prouincia sit aliquis à sede Apo-
stolica priuilegiatus, ut à censuris iuris Papæ reser-
uatis absolueret possit.

C A P. VIII.

De Simonia.

Simonia à Simone Mago hæretico appellata (qui 1
Act 8. pecuniam Apostolis obtulit; dicens, date
& mihi hanc potestatem, ut cuiusque imposuero
manus, accipiat Spiritum Sanctum. Quod ea inten-
tione petisse putatur, ut hac ratione postea spiri-
tum sanctum tanquam seruum pro pecunia vende-
ret) tamen Simonia sine hæresi potest esse (licet Si-
mon Magus hæreticus fuerit in praua voluntatis
affectio-

affectione, & in indigna fraudatione rerum spiritua-
lium, & quasi proinde ac res prophanæ venales seu
precio æstimabiles fieri possunt.

§. I.

Quid sit Simonia.

2 **S**imonia est studiosa voluntas emendi aliquid spi-
rituale vel spirituali annexum. Dicitur volun-
tas, quia sufficit affectio Simoniaca (etiam sine pa-
cto) cum opere consecuto (dicitur emendi, ven-
dendi) vt comprehendat omnem contractum one-
rosum & reciprocum, in quo res temporalis tan-
quam precium siue æstimatio rei commutatæ seu vi-
cissim datæ interuenit.

3 Quædam sunt spiritualibus annexa anteceden-
ter (ius patronatus, vasa, vestes sacræ. Quædam
concomitanter (vt labor corporis in sacrificando.)
Quædam consequenter, vt redditus beneficiorum.

NB. Essentialis materia Simoniæ in eo consistit,
quod res sacra aut spiritualis indigne ac irreli-
giose tractatur, si cum re temporalis in commutationem
ducatur, perinde ac si tam vilis, vt instat tempora-
lium rerum venalis proponi possit; Id notauit S.
Hieronymus ex cap. 10. Matth. super illa verba: *Gratis accepistis, gratis date.* Perinde enim agitur, quan-
do res spiritualis cum temporalis commutatur, ac si
illa non minus quam hæc libero hominis dominio
subiecta sit, & non à solius Dei gratuita voluntate
& operandi virtute dependens: colligitur ex dicto
Actor. 8. Pecunia tua tecum sit in perditionem;
quoniam donum Dei existimasti pecunia possideri
posse.

4 Simonia est species sacrilegii iuri naturali repu-
gnans

quans supposita fide & reuelatione donorum spiri-
tualium quatenus res sacra ita vilis reputatur, vt ve-
luti venalis proponatur est mortale grauissimum,
nec sic veniale obleuitatem materiae, quia est grauis
in reuerentia, imò blasphemia, ita tractare quod-
cumque donū gratiæ ac si tam vilis sit, vt à potestate
hominis dependeat vt precio aestimari, & vendi
possit.

Est etiam cōtra iustitiam ex parte vendentis, si in
cōpensatione rei quatenus precisè spectatur, tem-
porale aliquid accipiat. Qui enim temporalem rem
ab altero accipit, sine vllō iure accipiendi, is in iusti-
tiam committit, sed dāns alteri rem spiritualem, nul-
lum ius habet vicissim accipiendi rem temporalem.
Nam accipere non potest titulo gratuitæ donatio-
nis, quia suppono, alterum non habere intentio-
nem dandi gratis, neque ex titulo oneroso, quia talis
contractus ipso iure naturali diuino & Ecclesiasti-
co irritus est.

Fama & corporis integritas, quodammodo pe-
cunia aestimari possunt, quia humano arbitrio vsui
deputata non ita vero vt sacra & spiritualis.

§. II.

Quale precium in Simonia requiratur.

Suppono, ad Simoniam rationem precium
requiri, quippe malitiā eius in emptione
& venditione consistente, quæ sine precio esse non
possunt. Item spectata rei natura non est simonia,
rem spiritualem cum spirituali commutare vnum
beneficium cum altero, &c.

Neque Simonia est, rem temporalem gratuito
dare, aut remunerationis causa ei offerre, quæ rem
M m m spiri-

spiritualem exhibet (ratio, quia donum gratuitum opponitur precio: quippe quod tanquam vicissim ex iustitia debitum promittitur, neque refertur, licet utrimque intentio sit sperandae remunerationis. NB. Tamen propter periculum affectus simoniaci talia interdum Ecclesiastico iure prohibentur.

- 9 Si antidotalis remuneratio (v. c. dono tibi pecuniam, sed ea conditione, ut mihi vicissim ex gratitudine praestare debeas rem spiritualem) pro re exhibita spiritali in obligationem pacti ex iustitia vel fidelitatis pacto deducatur, simoniae vitium committitur, quia tunc datio non est gratuita sed onerosa, ideo potius permutatio. Et nisi hoc dicamus nulla erit simonia, nulla usura, quam non liceat tali contrahendi formula declinare, v. c. gratis ac liberaliter tibi conferam, hanc rem spiritualem, sed ea conditione, ut vicissim ex gratitudine mihi obligatus sis ad dandam pecuniam.
- 10 Qui beneficium alicui Ecclesiasticum confert, aut pecunias mutuo dat, generaliter monere potest, ut gratum is se exhibeat cui datur, sed nulla nova obligatio precio aestimabilis imponi debet. Quae ratione diuites cum pauperibus eleemosynam dant, eos hortari solent, ut pro ipsis orent, quasi alias nihil daturi essent, & pauperes vicissim, se oraturos, promittunt: Idem censendum de contractu matrimonii.

NB. Nec simoniacum est, si alicui v. c. Ecclesiasticum beneficium conferas ea intentione & protestatione, ut hoc modo obligatione antidotali gratitudinis te exoneret.

Simonia non est promittere aut donare alteri

rem temporalem sub conditione aut modo, ut spirituale ab ipso opus præstetur - non tamen per modum retributionis seu commutationis; v. c. si parentes filiis munerata promittunt sub conditione, ut sacramenta frequentent, puella viro hæretico promittat matrimonium, si Catholicus fieri velit, Ratio, quia non committitur simonia, ubi non est contractus onerosus ac reciprocus, sed liberalis donatio, cum donatarius rem non præstat cum obligatione, ac proinde non in contractum onerosum & reciprocum transit. Quod si obligatio imponatur vicissim promissario v. c. do tibi centum ut eas ad religionem, est simonia, aut si conditio sit de faciendo aliquid in gratiam dantis v. c. do tibi hanc rem, v. c. decem aureos si mihi vel amico de his sacras reliquias est simonia.

Spectata rei materia non est simonia, ut præstare alteri officium spirituale, principaliter propter rem temporalem, quæ inde provenit, non ut precium v. c. propter speratam elemosynam.

NB. Clericus simoniacus est, si propter distributiones tanquam finem operis principalem in Ecclesiam veniat; si finis ille tanquam operis precium intendatur, tali autem seclusa intentione, de ordinario voluntatis operantis spirituale, principaliter propter licitum temporale solum culpa est venialis; Quandoquidem finis huius appetitionis mortaliter pravis non est, sed solum inordinata eius appetitio.

Clerici ministrantes fidelibus spiritualia ab iis temporalia accipiunt, ut iustum ac debitum vitæ stipendium: *Dignus est enim operarius mercede sua.* 1. Corin. 9. Quis militat suis stipendiis

M m m z v n q u a m ?

vnquam? Plenius naturalis iustitia exigit, vt si quis in alterius gratiam atq; commodum occupatus est, & laborat sufficiens victus & sustentatio considerato statu personæ eius; præbeatur & tunc non accipitur pro spirituali, sed quatenus præcise seruitium est, siue operatio in alicuius gratiam suscepta. Cum enim omni seruienti stipendium & sustentatio debetur, cur non etiam ministris Ecclesiæ? Consequenter ipsi ministri recipientes stipendium (ex pacto) ex iustitia obligantur ad officium spirituale, alioquin stipendium reddere debent, quod ipsis datur propter officium. Neque vero ita gratuitum officium spirituale ministrari debet, vt omne simpliciter debitum ob acceptionem precii temporalis. Nam qui v.c. pactus est, se sacrificaturum pro altero, si is vicissim aliquid refarcit, pro ipso oiet, obligatus imò si solum singulariter promittat.

- 14 Stipendium (Clerico ministranti v.c. celebranti non datur, vt mera eleemosyna, sed vt ex iustitia debitum, licet pauper non sit. Nemo enim suis stipendiis alteri militari seu operari cogitur.
- 15 De stipendio sibi debito Clericus pacisci potest, modo absit exactio turpis auaritiæ, aut simoniæ speciem præse ferens: Ratio, quod enim naturali iure ex iustitia debetur, illud etiam in pactum deducere licitum est. Cæterum cum quantitas stipendii naturali iure determinata non est, lege aut consuetudine taxari potest, imò etiam partium conuentione. Nec est simonia etiam, si pecunia numeretur ante officium præstitum.
- 16 Si Parochus ex decimis, aliis ex prouentibus sufficientem sustentationem habeat, non potest aliquid pro sacramentorum administratione & similibus

libus officiis exigere. Nam omnis exactio iniusta est, quæ fit ratione operis, alioquin ex iustitia debiti cum tunc desit ius siue titulus exigendi: Limita, nisi sit consuetudo legitime præscripta.

Speciale id est in Societ. Iesu quod pro officiis ad 17 proximum erudiendum ad spiritualiter adiuuandum exercitiis nullum temporale stipendium vel elemosynam accipere possit, si nimirum in communi seu in particulari. Quod si aliquid datur in signum gratitudinis accipi potest, cum id non habeat rationem compensationis.

Illud Nauarr: Si alter centum aureos libere daret secluso pacto & ego gratificandi causa centum sacra promitterem sine dependentia vnius promissionis ab altera licitum esset.

In fundatione collegii non potest Societas Iesu 18 se obligare ad dandum concionatorem, confessarium aut professorem: Excipe nisi obligatio docendæ Theologiæ esset accessoria Vniuersitati; Eam enim acceptans societas ex consequenti obligatur, ad ordinarias eius lectiones.

Si Religiosus Societ. Iesu pro sacro ministerio pe- 19 cuniam accepit, restituere debet danti: quia collegium non accipit: Cum illud repugnet voto paupertatis, Ergo danti, idque propter religionem voti, non ob legem iustitiæ, utpote quæ violata non est, quod si tamen alter, cui pecunia reddenda est, contentus sit, ut nomine ipsius pauperibus detur, satisfiet eius obligationi iuxta dictum lib. tract. 5. cap. 7. num. 16.

Religiosus Soc. Iesu non potest spirituale ministe- 20 rium præstare eo pacto, ut stipendium exinde alteri personæ proueniat, utpote peccans contra votum

M m m 3 pauper-

paupertatis cui perinde sit, ac si pro ipso acciperet. Quod si tamen alius sacerdos obligatus sit ad missas v. c. legendas ex fundatione aut dispositione, loco eius sacrificando eum liberare poterit, quia iam praecessit pactum, & ius acquisitum est illi sacerdoti, consequenter Religiosus non cooperatur pacti; seu vt clarius dicam suo sacrificio non acquirit pecuniam, sed solum liberet alterum sua sacrificandi obligatione.

- 2 1 Si minister in casu necessitatis sacramentum ex affectu simoniaco ministrare non vult, nisi oblata ipsi pecunia; non est illicitum dare ad redimendam iniustam vexationem, & auaritiam eius expleendam, datio pecuniae, non nisi per accidens ordinatur ad ministrationem sacramenti, videlicet tanquam reuens, prohibens. Confir. quia datio stipendii ex operantis intentione ordinatur ad sacramentorum v. c. ministrationem siquidem beneficium datur propter officium, tamen quia non datur vt precium operis spiritualis, sed vt necessario sustentatio personae. Iterum dans pecuniam tali causa non intendit alterum inducere ad simoniam, sed abducere à peccato iniustae vexationis, neque refert, etsi dans aduertat accipientem ministraturum eam simoniacè propter pecuniam tanquam precium: Ille enim nihilominus bonam intentionem seruare potest permittendo huius peccatum.

Simili ratione potest dare pro Eucharistia violentè retinenti Tyranno pecuniam ad redimendam vexationem vt à sacrilegio cesset.

- 2 2 Qui in beneficio Ecclesiastico ius acquisitum habet, altera persona quacunque eum iniuste vexante, vexationem istam pecunia redimere non prohibetur. (Ratio, qui enim habet ius spirituale

acquistum, is non dat pecuniam pro eo accipiendo, sed solum pro auertenda iniuria seu vexatione. Nam iniuriam pecunia redimi posse, constat ex libro 1. & 4. ff. de condi& ob turpem causam. Quod si tamen quis in beneficio ius plene acquisitum non habet, simoniam saltem iuris positivi committere censetur, offerendo tali personæ pecuniam, quæ per se ac directè eius promotionem impedire vult, si tamen per accidens v. c. impedit, cum ad ipsum non pertineat collatio beneficii violenter obstando, ne possessionem accipiat, Potest offerre pecuniam ad redimendam vexationem. Dixi ex iure positivo Ecclesiastico: Quia redimere vexationem ab eo ad quem spectat ius spirituale conferre v. c. si dem pecuniam præferantur ut non præferant mihi aliquem indigniorem; vel confirmatori, ut me legitimè electum per iniuriam non repellat: Huiusmodi pactiones censeri solent simoniacæ: Ratio, quia cum isti non tantum iniuste impedire, sed etiam iuste conferre possint aliquod ius spirituale beneficii, ideo quia dateis pecuniam ut non impediunt, quatenus collatores sunt, is censetur non merè vexationem, seu impedimentum remouere velle, sed directè viam sibi ad beneficium præcio comparare.

Simoniacum non est, neque illicitum offerre pecuniam electoribus, ne exequantur propositum personam indignam eligendi, ad redimendam enim vexationem, siue iniustum nocumentum Ecclesiæ id fit, quod si vnus solus dignus censeatur modo non intendatur propter ipsum dare pecuniam, censetur id per accidens esse.

Non est simoniacum in absolute vel dispensatione

M m m 4 tione

tione pecuniam exigere, non ut precium pro collata facultate, sed ut pœnam seu mulctam pro commisso peccato ad pias causas applicandum.

§. III.

De Divisione precij simoniaci.

25 **P**recium simoniæ diuidi solet in munus (debitum iustitiæ commutatione pœnam & onus aliquod) à manu, munus à lingua, & munus ab obsequio. Per munus à manu non tantum intelligitur pecunia, sed omnis alia res naturalis precio æstimabilis, v. c. si quis Episcopo propter beneficium, vel ordines collatos aliquod debitum remittat simoniacum est.

26 Per munus à lingua intelligitur laus, adulatio, preces pro aliquo interponendæ ex vi pacti expressi vel taciti, ut res aliqua spiritualis vicissim conferatur v. c. Commendabo te apud Principem, si Ecclesiasticum beneficium meo filio conferas. Secluso autem pacto explicito, vel implicito non est simonia precibus vel adulationibus beneficium impetrare: Ratio est, quia ad simoniam non sufficit dare rem spirituales ex motiuo rei temporalis v. c. propter amicitiam: obsequia, preces, sed opus est ut detur pro re temporali tanquam pro precio videlicet in compensationem illius vel ex iustitiæ obligatione.

Per munus ab obsequio intelliguntur quæcunque alia obsequia seu seruitia alicui præstita, vel præstanda sub obligatione conferendi beneficium Ecclesiasticum. Simonia non est, si Episcopus vel collator famulo beneficium conferat sine vilo pacto, dummodo famulus non sine salario intuitu, & cum

cum spe beneficii acquirendi beneficium quod pe-
nitus inuisum & scandalosum.

Neque simoniacum est conferre beneficium Ec-
clesiasticum propter amicitiam consanguinitatem
aut actualem iniuriam tollendam; Ratio, quia non
quævis conditio promissioni, aut dationi adiecta
facit contractum reciprocum, in quo simonia fun-
dari debet, sed solum si conditio vicissim afferat o-
mnis seu obligationem iustitiæ, per modum cuius-
dam commutationis. Nam qui puellæ v. c. dotem
promittit sub conditione, si nuptias celebrarit, si re-
ligionem professâ fuerit, is non censetur onerosum
contractum celebrare, sed gratis promittere qua-
cunque sub conditione, modo ob causam.

NB. Eademque ratione reciprocus aut simonia-
cus contractus non est dare clerico victum seu sti-
pendium sustentationis propter officium, adeoque
sub conditione, si spiritualia gratis ministrer, alio-
quin verò restituere stipendium debeat tanquam
datum ob causam causâ non securâ. Similiter licitum
& in Ecclesia consuetum est, donare vel legare
Ecclesiæ fundum vel aliam rem temporalem sub
conditione applicationis ad determinatum usum
pium v. c. ut dies anniuersarius celebretur, etiam ex-
presso, ut si talis conditio non seruetur reuocari pos-
sit donatio aut legatum.

Latro se obligans, quod in posterum nihil damni
iniuste illaturus sit, nouam obligationem contrahit,
pro qua precium validè accipiet; simili ratione non
est simoniacum dare vel resignare alicui beneficium,
exigendo tanquam conditionem, ut is cui resigna-
tur ab actuali iniuria cesset, tunc enim non imponi-
tur ipsi noua obligatio, sed solum exigitur per se ex

iustitia debitum est. Simoniacum est, si ideo detur beneficium, si beneficium accipiens debeat promittere, quod futuro tempore nihil damni iniusto collatori aut resignatori illaturus sit.

- 29 Per se loquendo, non videtur esse simoniacum conferre beneficium debitori iniustam moram trahenti sub conditione praesentis vexationis statim amouendae: Ratio, quia hoc casu mutuans non censetur mutuam obligationem imponere mutuuario, quando ea solum sibi dari postulat, quae ex antecedentibus pactis liquido debentur.

§. IV.

De re spirituali, quae est materia Simoniae siue merx.

- 30 **D**octrinam seu instructionem scientiarum naturalium pro mercede locare aut quasi vendere non est simoniacum, quia non est res sacra, spiritualis, seu ad salutem animae instituta & actio instructionis voce facta precio aestimabilis est, peccatum tamen est plus iusto modo indebito, videlicet collectas à scholaribus exigere, praeterquam si priuata instructione extraordinarium officium discipulis impendat. Nec simoniacum est, mercedem accipere pro doctrina Theologica, neque supernaturalis est ex parte principii, neque ex parte finis: Non principii, quia licet perfectus assensus Theologicus à fide supernaturali & infusa pendeat, ipsa tamen doctrina discursiua, quatenus discipulo proponitur, omnino naturalis & acquisita est, à supernaturali fide per se ac necessario dependeat, quod & argumento colligitur: quod etiam haereticus & fide supernaturali destitutus vnus etiam dubitans

bitans de veritate doctrinæ Theologicæ, eandem tamen ex humana & acquisita peritia, suppositis reuelatis, & communiter creditis fidei propositionibus alios edocere possit. Non item ex parte finis, quia instinctio illa discursiua per se non ordinatur ad spiritualem animæ salutem, cum ex se non moueat pium voluntatis affectum, sed solum dirigat intellectum, ad discursum naturali facultate sua in propositis fidei reuelatæ propositionibus.

Pro Doctoratu & collata licentia docendi in 3 1
Theologia sine simonia aliquid tanquam precium exigi potest; quia publicæ eiusmodi approbationes & facultates diriguntur ad actus, qui per se spirituales non sunt.

Pro officio prædicationis aut exhortationis spiri- 3 2
tualis aliquid accipere vt precium operis, simonia est iuxta cap. 10. Matth. Gratis accepistis, gratis date: Ratio, quia verbum Dei est maximum donum spirituale ad animarum salutem per se ac principaliter institutum. Ludimoderatores tamen possunt aliquid accipere, quia Catechismus non solum cohortatorio iradere solent, sed sicut aliarum artium præcepta exercendo memorias, etiam pro consilio morali munus accipi potest, quia per se ac directè doctoralis instructio est.

Gratiæ gratis datæ, vt sanitates, prophetiæ, item 3 3
gratia sanctificans, & sacramenta nouæ legis atque sacramentalia omnia propriè sunt materia simoniæ.

Materia remota sacramenti, panis, vinum, oleum secluso scandalo, possunt vendi, sic dicit Sotus; Chrisma ratione materiæ posse vendi, si scandalum & suspicio Simoniæ absit, neque iustitia obliget

obliget administrandum, sed pro materia propinqua actione transeunte, ablutione & forma aliquid accipere est simonia, quia sunt actus potestatis spiritualis, qui nullam aliam nullitatem & æstimationem habere possunt, quam quod ex Christi institutione & quo ad animarum salutem conferant, quæ tota ratio spiritualis est.

- 34 Vendere S. Eucharistiam præsertim infideli aut venefico gravissimum scelus est. Iudas tamen non commisit simoniam propriè dictam. Quandoquidem Iudæis Christum vendidit tanquam hominem naturalem, sine vlla æstimatione sanctitatis, divinitatis, alteriusve spiritualitatis. Quare licet non tantum iniustitiam, sed etiam sacrilegium gravissimum commiserit, non tamen propriè simoniam.

NB. Vendere materiam rerum sacrarum (v. c. vasorum, numismatum benedictorum, vestium sanctarum) secundum se precio æstimabilem, non est simonia.

- 36 Pro iure sepulturæ aliquid accipi potest, si sponte offeratur, item vigore consuetudinis, non veluti precium, tunc enim esset simonia.

NB. Loca & subsellia in Ecclesiis pro pecunia locare licet, deputatâ fabricâ.

- 37 Materialia Ecclesiæ imò ipsam Ecclesiam in necessitate æstimando saltem expensas, quæ in ea factæ sunt, item obligatio certum locum præbendi in Ecclesia ad sepeliendum precio æstimabilia vendi possunt, dummodo consecratio seu spiritualitas non æstimetur utpote accidentaliter tantum annexa.

- 38 Officia diuina & quæuis orationes etiam private sine vitio simoniæ non possunt venire in commutationem pro re temporali, seu precio æstimabili,

quamvis nihil obstat, quominus aliquid petatur pro processione, gestatione crucis, pro officio funebri, non per modum precii, sed ratione laudabilis consuetudinis.

NB. Cum pauperibus pecunia datur ea lege, ut accipiant secundum intentionem dantis, interpretandum est per modum stipendii, quale etiam sacerdoti datur, ut pro certa causa sacrificet.

In susceptione monialium aliquid recipi potest, 39 tanquam dos ad presentem sustentationem; necessaria si monasterium inops, si diues simonia iure Ecclesiastico, sed consuetudo contraria damnari non potest. Alioquin pro susceptione ad statum religiosum nihil accipi potest, quia status religiosus spiritualis est. Dos potest accipi ad eum modum, quo accipitur in matrimonio carnali, in quo secernitur spiritualitas ab onere alendi personam quod temporale. Quod si sponte & liberaliter aliquid offertur ab ingrediente religionem, licitum est propter consuetudinem introductam, si fiat sine pactione.

Omnis actus Iurisdictionis Ecclesiasticae materia 40 simoniae est, quia sicut potestas Ecclesiastica spiritualis est, tum ratione principii, tum ratione finis; ita etiam actus ab ea procedentes. Quare simoniacum est, precium accipere pro absolutione, praesentatione, dispensationibus. In visitationibus tamen potest exigi moderatus victus. In votorum dispensationibus & iuramentorum apud sedem apostolicam per modum stipendii applicandi officialibus moderatum aliquod peti & accipi potest: Et licet propter speciem & suspensionem simoniae facti Canones id prohibeant, tamen summus Pontifex eiusve legatus his non ligatur, utpote ex iure tantum

tumpositiuo, prouenientibus. Quod si per consuetudinem etiam in Episcopatu aliquod accipitur, simoniae criminis damnari non poterit. Consultum tamen esset, abrogare tales consuetudines maxime, quoad munera in collatione ordinum, prohibent enim Canones seuerè & Concil. Trident.

- 41 Labor corporis, qui in spiritualibus officiis per se exercendus est, secundum specificam rationem aestimari non potest; Nam labor corporis non est precio aestimabilis nisi in ordine ad opus, cuius causa suscipitur. Si ergo opus spirituale, ideoque inuendibile est, neque corporis labor per se intrinsece necessario requisitus, vendi aut precio aestimari potest. Veruntamen qui per accidens coniuncti sunt labores, molestiae, impensae, ea in compensationem venire possunt. Considerato etiam illo, quod ministri in spiritualibus occupati sint in gratiam fidelium ac proinde illis ex iusticia debetur aliquid, non ut premium, sed ut sustentatio vitae.
- 42 Non enim debent esse deterioris conditionis, quam alii operarii proinde pro ministerio non datur proprie premium operis alioquin tanto plus deberetur, quanto dignius ministerium esset, sed datur stipendium pro sustentatione personae operantis.
- 43 Omissio iuris spiritualis seu Ecclesiasticae potestatis v. c. si minister pecuniam accipiat, ut non sacrificet, est materia Simoniae, si scilicet accipiat pecuniam non precise, ac pure, quia opus spirituale in gratiam alterius committit. Sed tanquam in compensationem iacturae fructus spiritualis, quem ex opere sacro v. c. sacrificio accipere posset. Alioquin si omissio mera & pura sit nullumque spirituale affectum moraliter pariens, non est aliquid spirituale, consequenter nec materia simoniae.

§. V.

De Simonia, qua committitur in beneficijs Ecclesiasticis.

Simonia commissa in beneficijs Ecclesiasticis videtur esse contra ius diuinum, quia stipendium beneficii Ecclesiastici non potest esse neque concipi sine iure spirituali exercendi officium utpote sibi inuicem ita connexa, ut non nisi ob illud spirituale officium alicui competere possit, & consequenter si alicui vendatur ius beneficialium prouentuum, vendi illi etiam ius spirituale exercendi officium: Alia ratio est de calice consecrato vendito, utpote cuius materia suapte natura non pendet ab annexo spirituali ac proinde secundum se non æstimato spirituali vendi potest. Locutus autem sum de prouentibus Ecclesiastici beneficii formaliter, & in sensu composito, id est quamdiu prouentus per auctoritatem Ecclesiasticam, nec re nec virtute à spirituali munere separati sunt, sed iuxta primæuam institutionem & naturam, debentur, tanquam stipendium sustentationis pro spirituali munere.

Nam aliàs certum est, prouentus beneficiorum à titulo spirituali per summum Pontificem separari posse, eosque vendi atque absque simoniæ vitio. Implicitam seu virtuales separationem vides in hoc exemplo. Si Papa conferat alicui beneficium Ecclesiasticum, reformata sibi annua pensione, seu portione reddituum, eamque pensionem à titulo spirituali separatim à statim ab initio vendat beneficiato, ita ut aliter illi nolit gratiam beneficii facere, nisi in redemptionem pensionis consentiat non erit simonia; sicuti neque usura est, si alicui nolis mutuare pecu-

pecuniam, nisi is vicissim tibi statim mutuare aut vendere velit triticum, sicut dixi lib. 3. Tract. 4. de iust. n. 3. Simile quiddam est, si Parochus à sacerdote pecuniam exigat, propterea quod ipsi licentiam det in parochia stipem lucrando celebratis missis, Simonia est, cum enim stipis detur propter sacrificium, eo ipso, quod licentia accipiendae stipis venditur, etiam ius sacrificandi venditur. Si autem parochus, qui propter onera & administrationem parochiae, quae ipsi incumbit, iustae aliquam stipis partem aut oblationis de sacrificiis cooperatoris sui capere potest, cum eodem paciscatur, ut proportione sibi competente in singulos annos certam pecuniae summam numeret, non erit haec pactio simoniaca sed iusta venditio.

- 46 Annatam seu fructus primi anni (solentes assignari ad Ecclesiasticum aliquem usum) ex beneficio spectato iure communi solus Pontifex sibi deposcere potest, ex plenitudine potestatis: sed per consuetudinem etiam Episcopi, Concil. Trid. non est receptum quoad auctariam constitutionem.

NB. Simonia est si pro ipsa collatione aliquid exigat quippe quae spiritualis muneris actus.

Pensiones laicales utpote separatae à spirituali titulo, licitae venduntur, sed Clericales sine simonia emi aut vendi non possunt, utpote fundatae in spirituali officio; Pensionarius tamen retenta obligatione sui spiritualis officii ipsas temporales pensiones seu fructus alicui ad vitam vendere potest.

- 47 Pensiones mixtae, id est, quae clericorum propriae sunt, sed non ob sacrum ministerium assignatae, sed solum ob senium infirmitatem, licet compositionem emi non possunt, quia clericales pensiones similitudinem

linem cum beneficiis gerunt; Vnde stylus Curiae Rom. damnat eiusmodi venditiones tanquam simoniacas, possunt tamen redimi, quia redimere non est emere aliquod ius spirituale, sed extinguere onus seu obligationem temporalem soluendi annuatim certam summam pecuniae aut fructuum, dummodo talis redemptio non sit non ita instituat, quasi per eam extingui debeat spiritualis obligatio remittendi officium B. Virginis: tunc enim simonia committeretur secundum stylum curiae.

Non est simoniacum Vicario munere onus redimendum dandum principali cum pacto voluntarie ab ipso acceptando, ut in ingressu annuatim soluat etc. si capitulum vicario parochi seu Ecclesiae collegatae annexae relinquat omnes proventus, ita tamen ut ex his copiosis proventus 100. aureos quantumvis capitulo solvere teneatur, simul etiam aliud pactum ineat cum vicario, ut statim, si velit, redimat onus totius pensionis 500. aureis: quia hic non est materia spiritualis, sed res merè temporaria, quae redimitur. Debet tamen Vicarius beneficium primò purè esse collatum sine tali obligatione, alias erit simonia.

Permutatio beneficiorum si propria pactione fiat sine Episcopi autoritate, irrita est, & simoniaca ob Ecclesiasticam iuris prohibitionem, imò permutans meretur beneficium amittere, sed per iudicis sententiam. Spectata tamen rei natura talis permutatio simoniaca non est, quia est spiritualis cum spirituali, sed propter periculum simoniacae intentionis prohibitum est, possunt tamen partes inter se prius tractare de permutatione sed cum conditione relata in consensum Episcopi.

Nnn

Omnis

5 1 Omnis permutatio rei spiritualis cum altero spiri-
rituali habente annexum temporale, simoniaca est,
idque propter periculum, atque suspicionem ne id
fiat intuitu rei temporalis, adeoque per rem tem-
poralem comparetur ius spirituale.

Permutatio beneficii cum portione aut pensio-
ne praestimoniali in titulum beneficii recta est si-
moniaca quia tale praestimonium vere beneficiū est.

5 2 NB. Episcopus approbare potest permutatio-
nem beneficii cum pensione clericali quod non est
beneficium, non quidem ordinarie, sed in causa
speciali alicuius necessitatis potest v. c. ob sen-
tiam aut infirmitatem clerici, si clericus beneficium pu-
rè resignet in manus Episcopi, petens sibi suppeditari
sustentationem: Nihil obstat, quin Episcopus
tale beneficium pensionario alicui conferre possit,
eiusque pensionem, si iam vacare incipiat, alteri illi,
qui beneficium resignauerat tribuere.

5 3 Expensae quae de iure faciendae sunt in permuta-
tione beneficiorum in pactum deduci possunt pro-
pria autoritate, sed non aliae.

In permutatione beneficiorum inaequalitas fructuum
pecunia vel pensione annua ex pinguiori beneficio
detracta compensari potest interueniente authorita-
te Papae non ite Episcopi: Excepto casu extraordina-
rio necessitatis. Est simonia propria autoritate.
Etiam cum autoritate Episcopi, sine necessitate in
permutatione beneficiorum, fructuum inaequali-
tatem pecuniā ex pinguiore beneficio detractā
compensare. Ratio, quia fructus siue redditus bene-
ficiales ita annexi sunt spirituali titulo, ut nemini
deberi possint, nisi spiritualis praestiti officii, conse-
quenter, qui redditus beneficiales emit, ipsum titu-
lum

lenti seu ius beneficii emere conuincitur. Quare
 necesse est reditus à spirituali titulo separari ante cō-
 mutationem: Cum autem Episcopus iure ordina-
 tio non possit separare, etiam non poterit talem
 permutationem cum tali conditione approbare. 55

Transactio differt à compositione amicabili.
 Transactio enim dicitur, cum in lite dubia aliquid
 remittitur altero retento, aut vicissim petito, amica-
 bilis compositio autē est pactū seu remissio gratuita. 56

Orta lite beneficiaria possunt eam partes amica-
 biles inter se componere v.c. si vnus sponte & gratis
 suo iuri cedat, litēq; deserat, etsi nihil obstat, quomi-
 nus postea donū ex gratitudine sibi oblatū accipiat.

NB. Transactio simoniaca est. in qua ex vna par-
 te beneficium Ecclesiasticum, ex altera verò pars
 temporalis datur: Ratio, quia transactio est recipro-
 cus contractus & species quædam commutationis.
 Spiritualia autem cum temporalibus commutari nō
 possunt sine vitio simoniæ.

Transactio in aliis rebus spiritualibus præter be- 57
 neficia fieri potest inter partes sine interuentu rei tē-
 poralis v.c. si cōtrouersia orta sit inter Prælatos de iu-
 risdictione spirituali, transactionem facere possunt,
 diuidendo loca vel actus iurisdictionis. Nam trans-
 actio est species quædā permutationis, spirituale au-
 tē cum spirituali permutari nō prohibetur. Materia-
 lia ornamentorum secundum se permutari possunt
 sine ordinē ad rem factam ipsis annexam.

Omnis pactio in Ecclesiasticis beneficiis, quæ 58
 propria autoritate fit, tanquam simoniaca damna-
 tur iure Ecclesiastico propter periculum & suspicio-
 nem intentionis simoniacæ.

Episcopus & iudex delegatus parti litigandi per mo-
 dum

dum transactionis adiudicare possunt pensionem annuam in compensationem expensarum vel ad vitæ necessariam sustentationem, & in bonum pacis & concordiae, quæ ipsi etiam transigenti utilis est, adeoque precio æstimabilis.

- 60 Ius Patronatus videtur esse materia simoniæ spectato iure diuino, quia est secundum se quid spirituale, quia nihil repugnat, ut vnum & idem sit spirituale & annexum spirituali: Nam sic vasa & vestes consecratæ spiritualia sunt principaliter propter habitudinem ad sacrificium & sacramenta, ad quæ antecedenter ordinantur, sicut ius patronatus ad beneficium Ecclesiasticum, & tamen ipsæ etiam sacre vestes & vasa secundum se spiritualiacentur propter Ecclesiæ institutionem, & consecrationem, & quia talia vendi aut precio æstimari non possunt, sine vitio simoniæ aduersus ius diuinum supposita Ecclesiæ illa institutione. Quare simili modo sius patronatus Ecclesiastica potestate institutum, secundum se vendatur, aut fundus cui tale ius annexum est illius ratione plurius æstimetur, committitur simonia aduersus ius naturale & diuinum, quia venditur id, quod per se ac intrinsece spirituale est, siue consideretur ratione principii à quo promanat, quæ est Ecclesiastica potestas, per quam etiam beneficia instituta sunt siue ratione proprii actus, quæ est presentatio & beneficium spirituale, per quam ipsi presentatio potentia siue ius saltem passiuum acquiritur, ut ipse ad beneficium institui possit, atque etiam debeat, si idoneus est.

§. VI.

Quotuplex sit simonia.

Simo-

Simonia alia est ex iure naturali (ex natura mala) 61
 Alia (quæ ex natura rei simonia non est) ex Ec-
 clesiastica tantum consuetudine est, quæ iterum du-
 plex: Vna, quæ versatur circa materiam, quæ neq;
 in se, neque proxima habitudine, aut intrinseca de-
 pendentia, sed solum remote vel accidentaliter rei
 spirituali annexa est, cuiusmodi annexio & habitu-
 do nõ sufficeret ad simoniam spectata rei natura nisi
 Ecclesiastica constitutio accederet, hac ratione solo
 Ecclesiastico iure prohibitum est, ne pro oleo vel
 chrismate aliquid exigatur, quamuis alioquin spe-
 ctata res naturalis simonia non sit, materiam rei spiri-
 tualis precio secundum se æstimabilem vendere.

NB. Venditio sacrorum vasorum & iuris patro-
 natus diuino iuri aduersatur: item venditio reditu-
 um Ecclesiasticorum beneficiorum.

Officia quædam Ecclesiæ, quamuis circa res tem- 62
 porales v. c. Archidiaconi, Custodes, Primicerii, seu
 Magistri chori, Ecclesiastico iure vendi prohibeat
 propter seruandum Ecclesiæ decorem & incommo-
 da vitanda, quæ sequerentur, si ramen talia officia
 etiam in laicum cedere possunt; Alii dicunt, quod
 possint vendi functiones talium officiorum certum
 esse posse vendi pro precio.

Officia secularis potestatis vendere per se qui- 63
 dem iniustum non est, sed non est consultum, quia
 re publ. perniciosum; Quia hac ratione inepti ho-
 mines ac publica munera assumuntur.

Papa potest simoniam incurrere contra ius na- 64
 turale ac diuinum, vtpote perinde ac alii naturali-
 bus ac diuinis legibus obligatus, sed non potest iu-
 dicari ab hominibus propter simoniam, nec pænas

Nnn 3 seu

seu censuras incurrit, quia ipse à nemine iudicatus est, nisi deprehendatur à fide deuius.

- 65 Officiales in curia Rom. non minus quam aliorum Prælatorum ministri simoniam committere possunt, si pro data aut promissa pecunia, aliquid spirituale impetrent: Ratio, quia si intercessori vel laudatori precium detur propter beneficium impetrandum emiur quodā modo & æstimatur ipsum beneficium, & intercessor mouet collatorem mortaliter causans collationē: si tamē aliquid detur officiali pro præbendo aditu, vel pro labore accidētaliter cōiuncto, sæpius eundi & de eundi ad collatorem non erit simonia, idq; si per modū stipendii accipiatur.

- 66 Simonia solo Ecclesiastico iure introducta, est peccatum irreligiositatis ac sacrilegii, sed nō propriè peccatum simonia: quia non reperitur ibi reciproca & onerosa commutatio, licet esse possit pactio irreligiosa & sacrilega propter Ecclesiasticæ legis prohibitionem.

- 67 Simonia alia est mentalis ex sola intentione & affectione v.c. si aliquis rem spiritualement alicui conferat, quasi eam ex iustitia debeat, pro obsequio v.c. temporali ipsi exhibito, licet nulla nec expressa nec tacita pactio intercesserit, & vicē versa, si aliquis rem temporalem alicui conferat, quasi ex obligatione iustitiæ eam debeat pro re spirituali sibi ab altero collata, nulla profus antecedente pactio. Alia est cōventionalis simonia, & dicitur; quæ in pactioe mutuum expressam vel tacitam transit, sed reali traditione seu executione nondum consummata est. Alia est simonia cōventionalis mixta, cum vel traditio

rei temporalis siue precii tantum facta est, nondū tradita re spirituali, vel vice versa: traditio rei spiritualis sacra est, nondum traditio precio temporali.

NB. Qui fictè promittit dare rem temporalem pro spirituali sine animo obligandi, is non scōmittit simoniam conuentionalem, quia non est conuentio sine consensu in obligationē, qui vero deceptus dat spirituale pro re temporali mentali solum simonia delinquit, propter quam nulla pœna incurritur, quia non satis pr̄oditur, vt de illa iudicari possit.

§. VII.

De pœnis Simonie.

Pœnæ simoniacis decretæ, intelligendæ sunt, si 68
simonia ex vtraq; parte per traditionē completa sit. Ratio est, quia pœnæ tam graues strictè interpretationis esse debent, vt cum decernuntur propter aliquem actum peccaminosum. intelligantur de actu omnino completo.

Nulla simonia iuris pœnam ipso facto inducit, nisi 69
si ea, quæ est in Religionis ingressu, ordine ac beneficio Ecclesiastico.

Rarò propter datum aliquod in ingressu religionis 70
etiam virosimonia vitium incurritur, & non nisi secuta professione idque propter diuturnam consuetudinem talem exactionem cohonestantem.

NB. Cum Canones collationes beneficiorū si-
mone factas irritas esse decernunt, strictè interpretandos esse, vt non comprehendant monachatum.

Propter simoniacam collationē & susceptionem 71
ordinum etiam primæ tonsuræ incurritur excommunicacionis & suspensionis censuræ Papæ reseruata.

- 72 Propter simoniam realem & completam in beneficio Ecclesiastico contrahitur excommunicatio Papæ reservata, & electio, Præsentatio, confirmatio irrita est, nihil obstante, quod electus prouisus, &c. id ignorauerit, excepto si in fraudem pecunia data fuerit vel si ille expresse contradixerit.
- 73 Simoniacè electus aut prouisus inhabilis efficitur, quominus per dispensationem Episcopi idem beneficium consequi possit.
- 74 Beneficium simoniacè obtinens aliis beneficiis ipso iure non priuatur, neque inhabilis fieri videtur ad alia obtinenda ante iudicis sententiam.

§. VIII.

De Simonia confidentialia.

- 75 **S**imoniam confidentialis quatuor sunt modi: Primus dicitur Accessus, habetque locum in eo, qui ad beneficii Ecclesiastici prouisionem concurrat eligendo, præsentando, aut confirmando, si id agat cum certa confidentialia, uel scilicet pacto aliqua interueniente, ut beneficium postea ipsemet, vel alteri v. c. nepoti ipsius resignetur. Secundus dicitur, Regressus, habetque locum in eo, qui renunciat beneficium in fauorem alterius, cum certa confidentialia quod postea tempore conueniente a ipsum renunciantem, vel aliam personam v. c. cognatum eius idem beneficium repressum sit. Tertius modus est, Ingressus, si aliquis beneficium sibi collatum sed nondum possessum renunciet eâ confidentialia seu pacto, ut postea eius possessionem iterum ingrediatur, si is, cui resignauerat, mortuus fuerit, vel Episcopus v. c. factus. Quartus modus locum habere potest, tam in renunciante, quam conferente, si

Illud alicui obuenire faciant cum pacto, vt ex eo pensio, seu pars reddituum ipsi renunciati aut conferenti vel alteri personæ pendatur.

Simoniæ confidentiali plures pœnæ canonicæ 76 decretæ sunt. I. Episcopi & alii Prælati superiores interdictum ab ingressu Ecclesiæ, Inferiores autem pœnam excommunicationis sede Apostolicæ reseruatæ incurrunt.

II. Resignatio vel Collatio beneficii, in quo talis Simonia committitur irrita est, & prouisus inhabilis fit ad idem beneficium postea obtinendum, non tamen perdit ipso iure, quia renunciatio nulla est.

III. Inducitur Priuatio omnium beneficiorum ac personarum prius obtentarum, non tamen in conscientia per ipsum reum exequenda ante iudicis sententiam.

Mediator simoniam non incurrit censuram nisi 78 simonia ab vtraque parte tam accipientis, quam dantis completa sit.

§. IX.

De restituendi obligatione propter simoniacè accepta.

Qui simoniacè vendit, tradit rem spiritualem, in qua nullum temporale ius, vel commodum habet, acceptum precium restituere debet danti: Ratio, quia accipiens temporale precium pro re spirituali alteri communicata lædit iustitiam commutauam, non quod Ecclesiæ ministri non sint domini spiritualium charismatum & res spirituales precio æstimabiles non sunt, ergo debet parti læsæ restitutionem facere,

Nnn 5 Sicuti

80 Sicuti in usura non est titulus transferendi dominium, ita nec in simoniaca pactione.

81 Regula illa, si turpitudine sit tam ex pacto dantis, quam accipientis, restitutio Ecclesiae vel pauperibus fieri debet, ad forum externum non internum conscientiae spectat: Ratio, quia nulla lex Ecclesiastica afferri potest, quae ante omnem iudicis sententiam in conscientia obliget, ut acceptum simoniace ad pios usus conuertatur quamvis hoc ipsum à Iudice in penam delicti iustissime decernatur.

NB. Qui simoniace aliquod temporale tanquam precium pro administratione sacramentorum accipit, tenetur ad restitutionem, nisi ipsi alter condonet. Dico tanquam precium spiritualitatis, quia si aliquid accipiat tanquam stipendium vitae, non tenetur ad restitutionem, nisi post iudicis condemnationem, si aliquid acceptum fuit, in casu quo id lex Ecclesiastica prohibet. Imò etiam spectato iure naturali minister, qui ratione officii ac decimarum ex iustitia obligatus est sacra mysteria fidelibus praestare, si praeterea aliquid indebitè exigat, eisdem restituere tenetur.

82 Qui simoniace vendit rem spiritualem, in qua aliquod temporale ius seu commodum habet, is precium spectato iure naturali retinere potest ante condemnationem: Ratio, quia licet venditio eiusmodi rei spiritualis habentis annexum commodum temporale simoniaca sit, tamen non est iniusta, si temporalis commoditas quae in alterius gratiam dimittitur, iusto precio compensetur. v.c. si quis Ecclesiasticum beneficium alteri simoniace vendat.

83 Qui ius Patronatus simoniace vendit, non obligatur ad restitutionem rei acceptae. Nam licet ius patronatus

patronatus simpliciter spirituale sit, eiusque proinde
 venditio simoniaca, non tamen iniusta, si attenda-
 tur ad temporalem commoditatem v. c. honorē, qui
 secundum se precio quodāmodo estimari potest, quā-
 vis irreligiose eo quod in iure spirituali fundatus sit.

DD. consentiunt in hoc, quod qui precium acce- 84
 pit pro renunciatione beneficii ante omnem iudicis-
 sententiam restituere tenetur, idq; lege Ecclesiastica
 (statuente, vt beneficia gratis dentur) supposita
 tamen lege naturali. Et satisfacit simoniacus, si dan-
 ti restituat, quia nulla lex Ecclesiastica afferri potest,
 quæ diserte præcipiat, Ecclesiæ restituendum esse
 ante sententiam, quod si verò is, cui restitutio fie-
 ri deberet, libere remittat, cessat omnis obligatio
 restituendi.

Vtrum restituto precio simoniacè dato etiam res 85
 spirituales vicissim reddi debeat, varia consideratio
 est. Nam si reciproca traditio siue commutatio si-
 moniaca tantum fuit, nō item iniusta, tunc sicut pre-
 cium retineri potest, vsq; ad iudicis condemnationē,
 ita & res, quæ pro precio data fuit, puta officium tē-
 porale Ecclesiæ, ius patronatus, pensio clericalis quæ
 in titulū beneficii non erecta, propterea quod nul-
 lum ius Ecclesiasticum extet, quo horum venditio si-
 moniaca etiam irrita censeatur. Deinde precium
 simoniacè acceptū si sit pro re transeunte v. c. ordi-
 natione, vel alterius sacramenti collatione; tunc li-
 cet eavalida sit secundum omnes, nihilominus tamē
 precium restituendum est. Quod ad sacras res per-
 manentes attinet officia v. c. Ecclesiastica sacra va-
 sa, reliquæ, quando in eorum commutatione ipsa-
 met spiritualitas æstimatur. Et quidē de Ecclesiasti-
 corum beneficiorū collatione, electione iam supra
 dictum

dictum est, irritas esse si per simoniam fiant, ideoque beneficia retineri non posse, sed vna cum fructibus relinquenda esse. Quod verò attinet ad alias res sacras permanentes distinguendum est: Vtrum in iis quidquam spirituale est, tanquam principale se habeat, an verò tanquam accessorium ad prius membrum pertinere videatur, vasa, vestes sacrae, quæ si carius vendantur propter spiritualem consecrationem excessus precii restitui quidem debet, sed contractus validus est, quia vtile per inutile non debet vitari. Ad alterum membrum pertinent reliquiæ, quæ si vendantur ratione spiritualitatis, contractus irritus est, ideoque restituto precio etiam restituendæ videntur reliquiæ, tanquam datæ sub conditione acquirendi precii. Sed hæc sufficiunt, adeoque finem imponimus huic libro de materia Religionis, ex animo optantes, vt omnia ad Dei optimi gloriam cedant, Amen.

LIBER QVINTVS.

TRACTATVS I.

De Sacramentis in communi.

C A P. I.

De notione nominis Sacramenti.

INter varias sacramenti, à sacro deriuati, acceptiones (pro mysterio siue re arcana, Sap. 2. Pro- uerb. 20. Matth. 13. Ephes. 1. 1. Corinth. 13. pro signo rei latentis, siue sacrae Daniel. 2. Apocalip. 17. Ephes.